

**Nelegalaus darbo
reiškinių kontrolė ir
prevencija 2025 m.**

SANTRAUKA

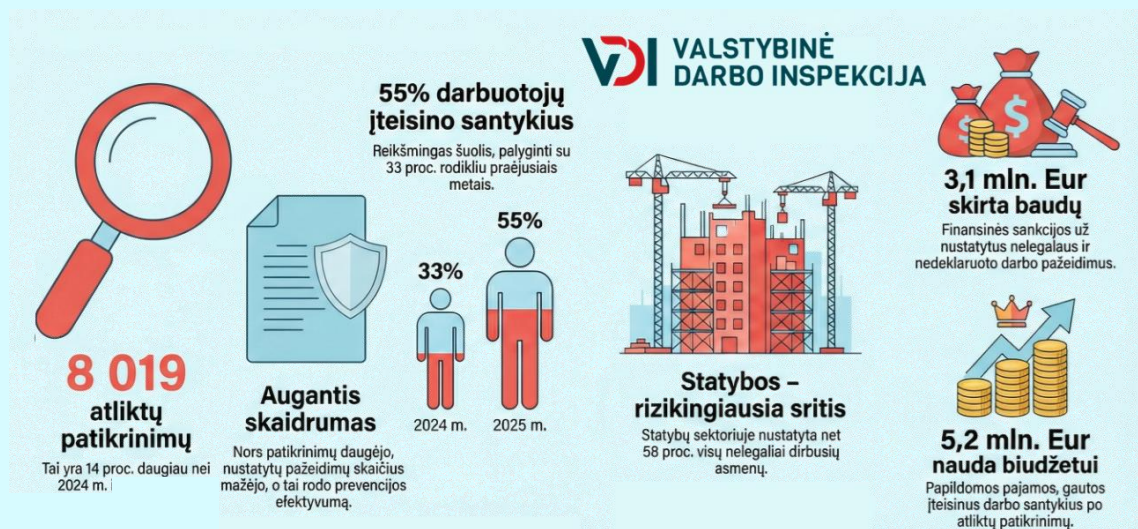
2025 m. Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI) vykdė aktyvią nelegalaus ir nedeklaruoto darbo kontrolę bei prevenciją. Per metus atlikta 8 019 nelegalaus, nedeklaruoto darbo, nedeklaruotos savarankiškos veiklos ir užsieniečių įdarbinimo ir informavimo tvarkos patikrinimų (toliau – ND patikrinimai) – **14% daugiau** nei 2024 m. ir **2 kartus daugiau** nei 2021 m. Šių patikrinimų metu nustatyti 1 644 nelegalaus, nedeklaruoto darbo, nedeklaruotos savarankiškos veiklos bei užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimų atvejai.

Nepaisant padidėjusio ND patikrinimų skaičiaus, nustatytų pažeidimų skaičius **sumažėjo**, o tai rodo galimą **nelegalaus darbo masto mažėjimą** ir prevencinių priemonių efektyvumą. Pažymėtina, kad 2025 m. net **55% nelegaliai dirbusių asmenų po patikrinimų įteisino savo darbo santykius** – tai reikšmingas padidėjimas, palyginti su 33% 2024 m.

Didžiausia nelegalaus darbo rizika išliko statybos ir krovinio kelių transporto sektoriuose. **Statybos sektoriuje nustatyta 58% visų nelegaliai dirbusių asmenų**, o krovinio transporto sektoriuje didelę dalį nelegaliai dirbusių asmenų sudarė užsieniečiai.

2025 m. už nustatytus nelegalaus, nedeklaruoto darbo, nedeklaruotos savarankiškos veiklos bei užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus **skirta baudų už daugiau nei 3,1 mln. Eur**. Vertinama, kad po VDI atliktų patikrinimų įteisinus darbo santykius valstybės biudžetas ir socialinio draudimo fondai papildomai galėjo gauti **daugiau nei 5,2 mln. Eur pajamų**.

2025 m. rezultatai rodo, kad vykdomos kontrolės ir prevencijos priemonės daro reikšmingą poveikį mažinant nelegalų darbą, tačiau tam tikruose sektoriuose išlieka sisteminės rizikos bei teisės aktų taikymo problemos, reikalaujančios tolesnių teisinių ir organizacinių sprendimų.

Turinys

SANTRAUKA.....	2
ĮVADAS	3
NELEGALAUS DARBO KONTROLĖS REZULTATAI 5	
Bendri nelegalaus darbo kontrolės rezultatai.....	5
Bendri nelegalaus darbo kontrolę atliekančių institucijų rezultatai 2025 m.	7
Nelegaliai dirbusių asmenų pagal rizikingiausius ekonominės veiklos sektorius nustatymas.....	8
Nelegalaus darbo kontrolė statybų sektoriuje	9
Nelegalaus ir nedeklaruoto darbo kontrolė krovinio kelių transporto sektoriuje	11
Nedeklaruoto darbo pažeidimų nustatymas	12
Užsieniečių (trečiųjų šalių piliečių) nelegalaus darbo kontrolė.....	13
Atsakomybės už VDI reikalavimų nevykdymą problema	15
Administracinių nusižengimų bylų fiziniams asmenims nagrinėjimo analizė	16
Pažeidimų bylų juridiniams asmenims analizė	18
Tarpinstitucinio bendradarbiavimo centro veikla... 20	
2025 m. vykdytas tarptautinis bendradarbiavimas 21	
2025 m. renginiai nelegalaus darbo prevencijos srityje	22
VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS 2026 M. NUMATOMOS VYKDYTI PRIEMONĖS KOVAI SU DARBO RINKOS ŠEŠĖLIU	23
PAGRINDINĖS IŠVADOS	25
VDI SIŪLYMAI	26

ĮVADAS

Vienas iš prioritetinių Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI) tikslų yra nelegalaus darbo pažeidimų kontrolė, siekiant išsiaiškinti nelegalaus ir nedeklaruoto darbo, nedeklaruotos savarankiškos veiklos atvejų bei užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus. Tam, kad VDI veikla šioje srityje būtų efektyvi, yra vykdomi nelegalaus darbo patikrinimai ir prevenciniai veiksmai, kurių pagrindinis tikslas – atgrasinti ūkio subjektus nuo nelegalaus darbo ir jo apraiškų.

Nelegalus ir nedeklaruotas darbas yra vienas iš šešėlinės ekonomikos veiksnių, kuris daro neigiamą poveikį sklandžiai gamybinei veiklai, darbo jėgos kokybei bei trukdo įgyvendinti į augimą orientuotą ekonominę, socialinę ir biudžetinę politiką.

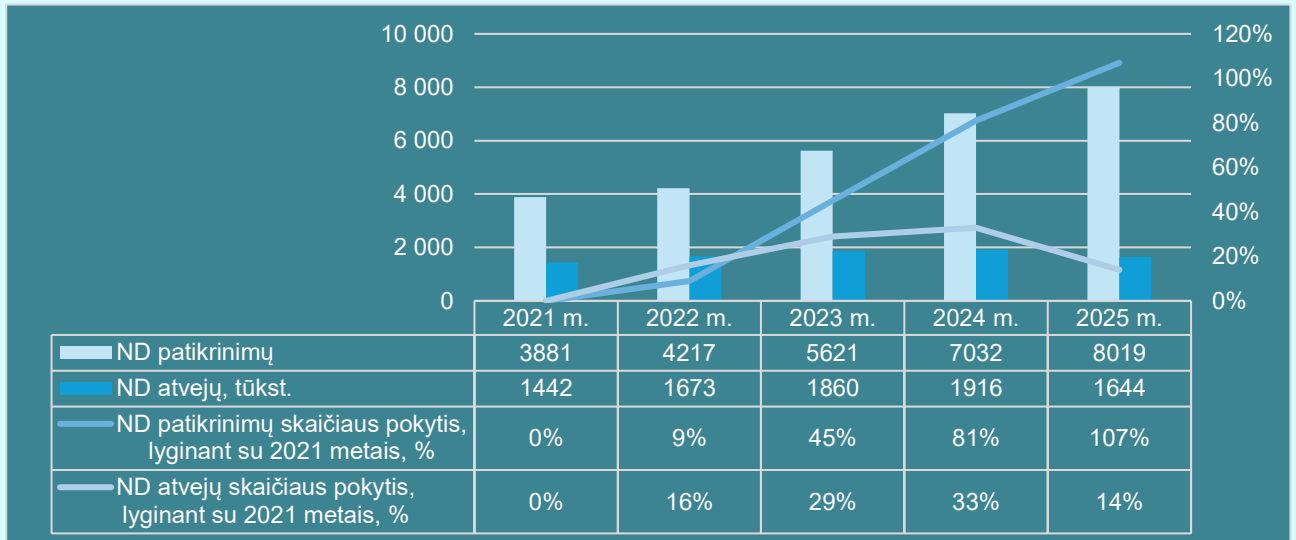

NELEGALAUS DARBO KONTROLĒS REZULTATAI

Bendri nelegalaus darbo kontrolēs rezultāta

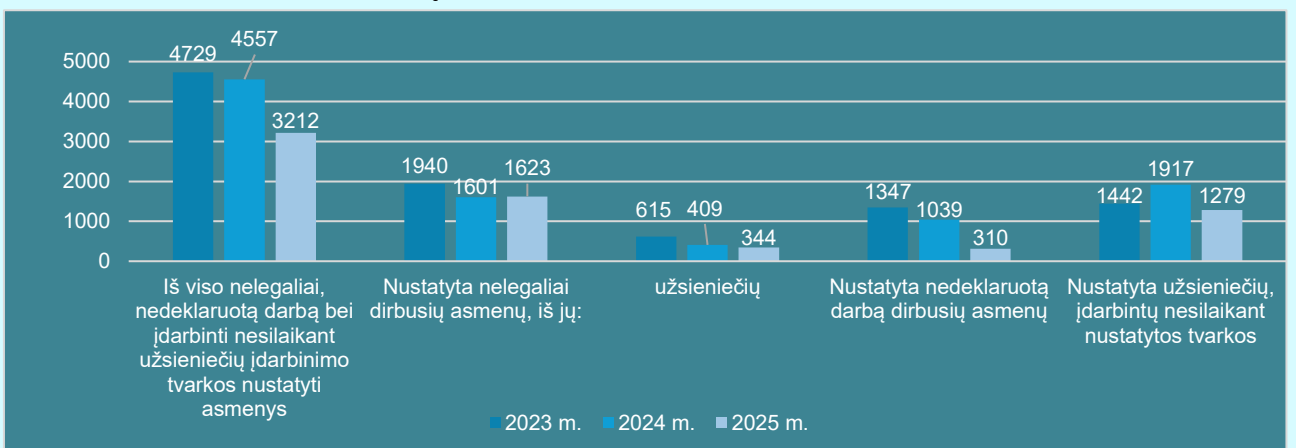
2025 m. VDI atliko 8 019 nelegalaus, nedeklaruoto darba, nedeklaruotas savarankiškas veiktas ir uzsienieču jdarbinimo ir informavimo tvarkos srityse patikrinimū (toliau – ND patikrinimai), tai

yra 14% daugiau ND patikrinimū nei 2024 m. ir 2 kartus daugiau nei 2021 m. Per 2025 m. VDI ND patikrinimū metu patikrino 6 913 subjektū, iš jū jmoniū – 3 251, ūkininkū ūkiū – 86, fiziniū asmenū – 3 576.

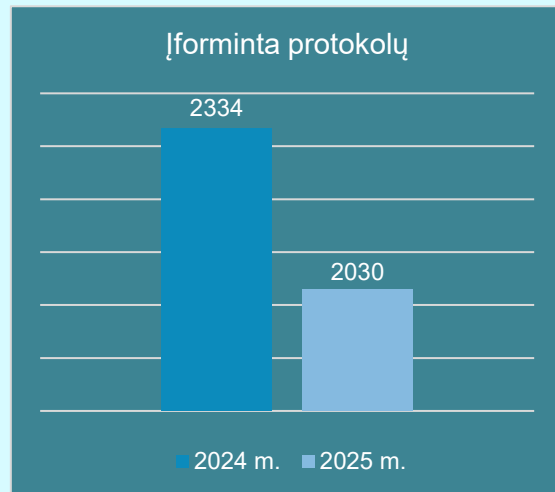
Nors 2025 m. VDI padidino ND patikrinimū skaičių, tačiau, lyginant su 2024 m., nustatyta 30% mažiau nelegaliai ir nedeklaruotā darbā dirbusiū, nedeklaruotā savarankiškā veiktas vykdijsiū bei jdarbintū nesilaikant uzsienieču jdarbinimo ir informavimo tvarkos asmenū.

Pabrēztina, kad 2025 m. nustatytas panašus nelegaliai dirbusiū ir nedeklaruotā savarankiškā veiktas vykdijsiū asmenū skaičius (1 623 asmenys) kaip ir 2024 m. (1 601 asmuo).

Nors 2025 m., lyginant su 2024 m., ND patikrinimų skaičius padidėjo 14%, tačiau protokolų už nelegalaus ir nedeklaruoto darbo, nedeklaruotos savarankiškos veiklos atvejų, užsieniečių įdarbinimo ir informavimo tvarkos bei skaidriai dirbančio asmens identifikavimo reikalavimų pažeidimus buvo įforminta 304 vienetais mažiau.

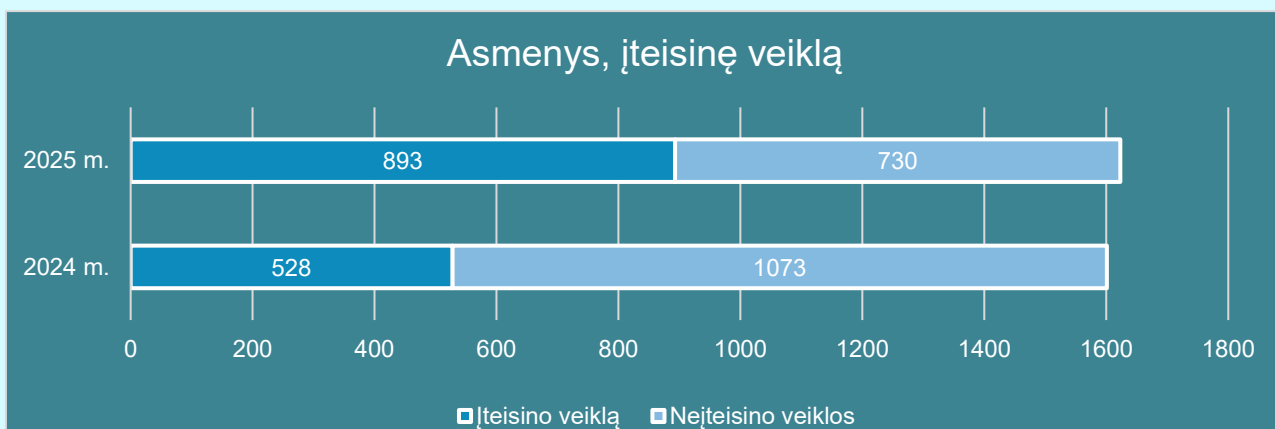
2025 m. VDI skirtų baudų suma (be administracinių nurodymų) sudarė 3,1 mln. Eur (2024 m. – 1,8 mln. Eur).

Efektyvios kontrolės ir prevencinės priemonės sumažino akivaizdus nelegalaus darbo mastą

Vykdydama nelegalaus darbo pažeidimų kontrolę, VDI siekia, kad nelegaliai dirbę asmenys po ND patikrinimų įteisintų savo santykius, pvz., sudarytų

darbo sutartis. Atkreiptinas dėmesys, kad per 2025 m. 55% (2024 m. – 33%) nelegaliai dirbusių asmenų po ND patikrinimų buvo įdarbinti.

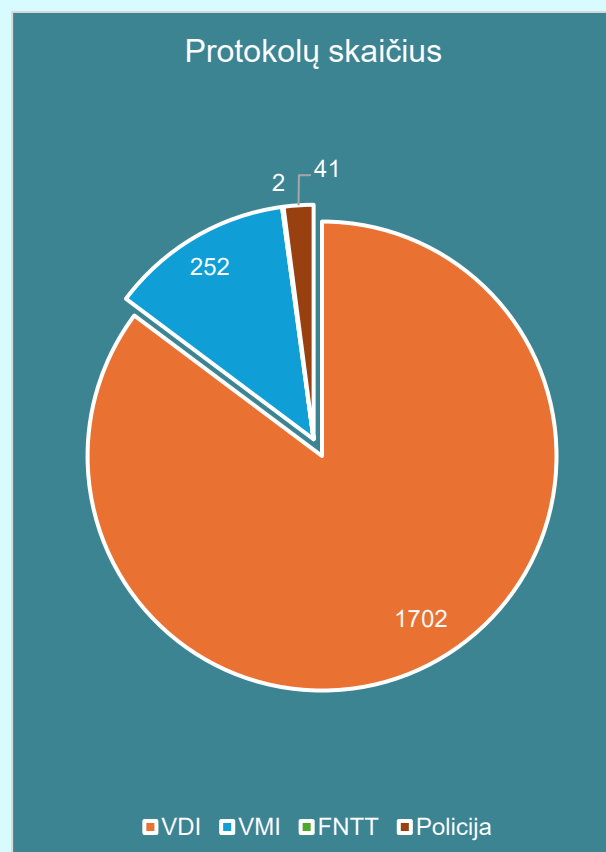
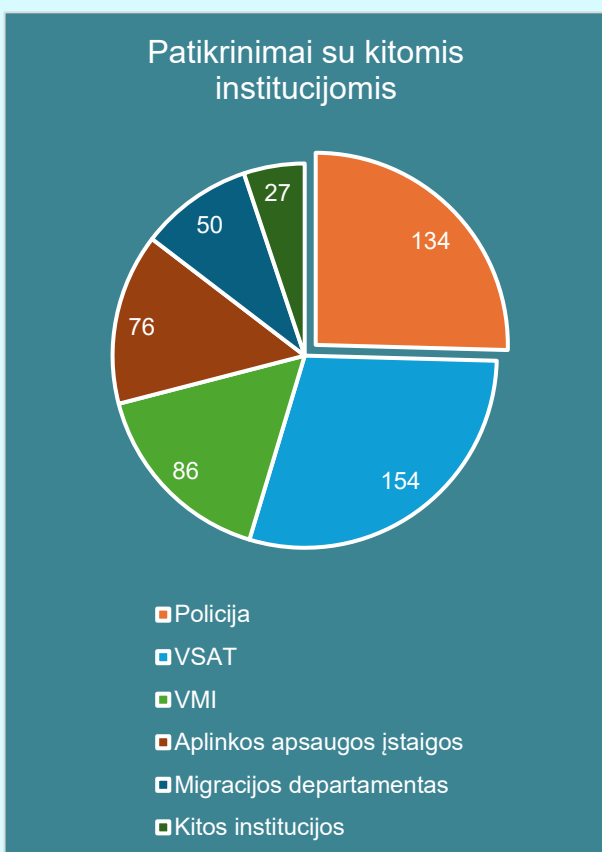

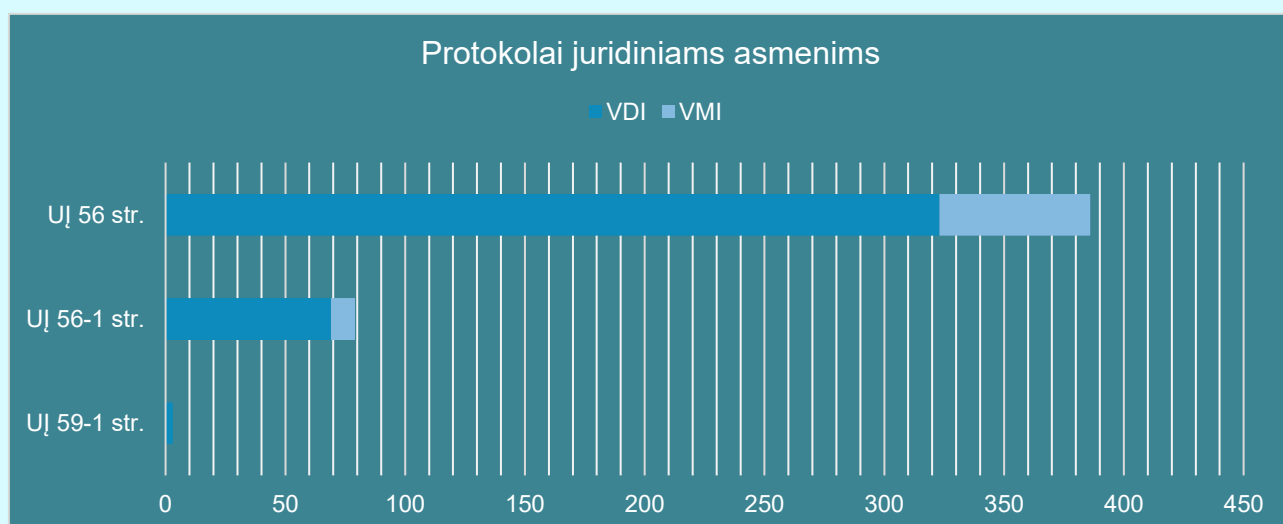
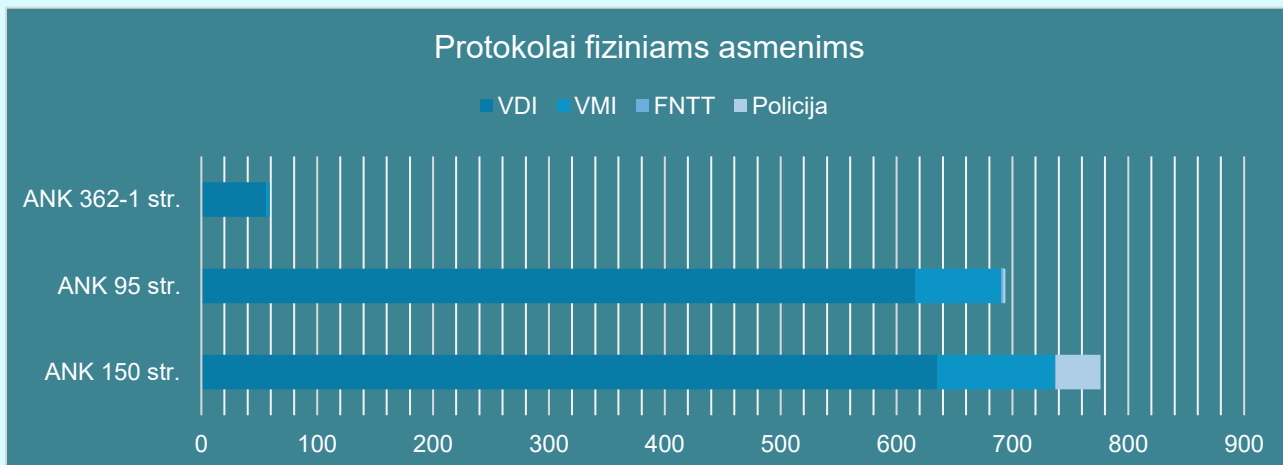
Prognozuojama, kad įteisinę darbo santykius asmenys 2025 m. valstybei galėjo sumokėti virš 5,2 mln. Eur mokesčių.

Bendri nelegalaus darbo kontrolę atliekančių institucijų rezultatai 2025 m.

2025 m. VDI kartu su kitomis institucijomis atliko 527 ND patikrinimus, t. y. apie 7% nuo visų VDI atliktų ND patikrinimų.

2025 m. nelegalaus darbo kontrolę ir prevenciją vykdančios institucijos už nelegalaus darbo, nedeklaruotos savarankiškos veiklos bei skaidriai dirbančio asmens identifikavimo reikalavimų pažeidimus fiziniams ir juridiniams asmenims surašė 1 997 protokolus.

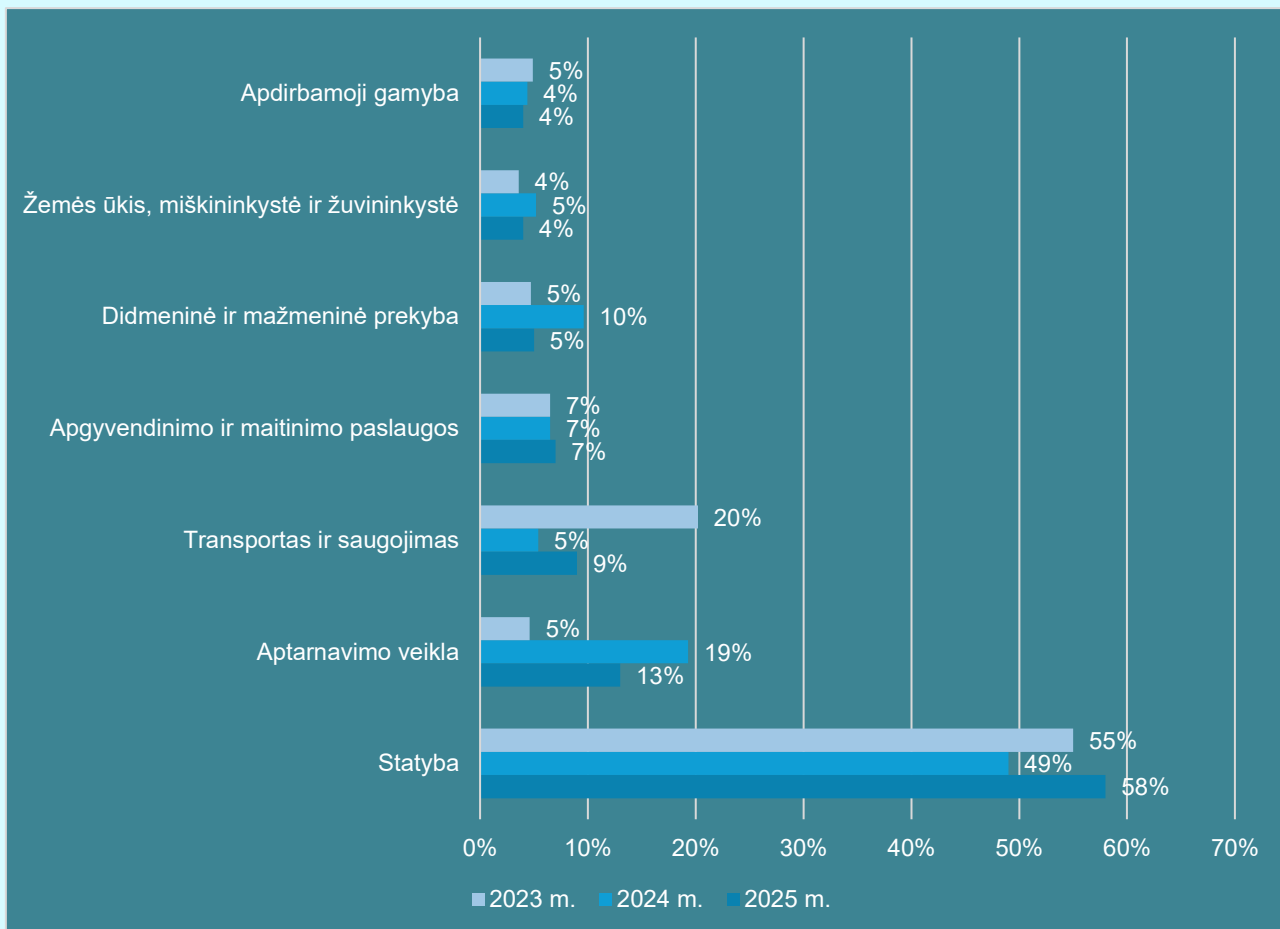

Nelegaliai dirbusių asmenų pagal rizikingiausius ekonominės veiklos sektorius nustatymas

Analizuojant VDI nelegaliai dirbusių asmenų išaiškinimą pagal ekonominės veiklos sektorius, matyti, kad 2025 m. daugiausia nelegaliai dirbusių asmenų buvo nustatyta statybos sektoriuje – 942 asmenys, t. y. 58% visų nelegaliai dirbusių asmenų.

Taip pat aukštas nelegaliai dirbusių asmenų skaičius stebimas aptarnavimo, transporto ir saugojimo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriuose.

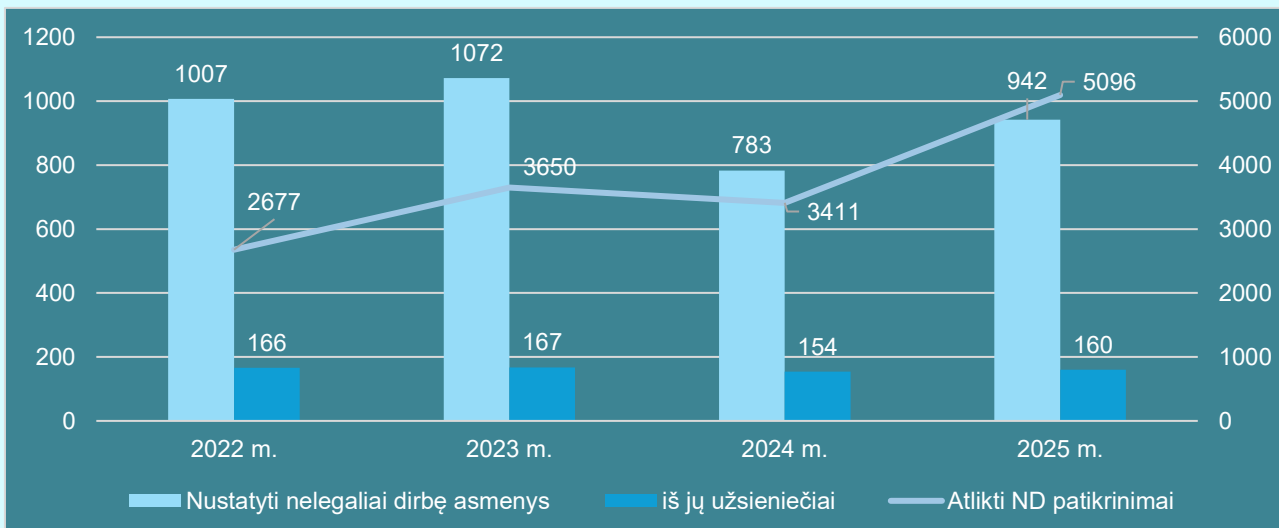

Nelegalaus darbo kontrolė statybų sektoriuje

2025 m. VDI didžiausius savo žmogiškuosius išteklius skyrė nelegalaus darbo kontrolei statybų sektoriuje.

2025 m. VDI statybų sektoriuje atliko 64% (5 096) visų ND patikrinimų. Nustatyti 942 nelegaliai dirbę ir nedeklaruotą savarankišką veiklą vykdę asmenys.

Nuo 2024-07-01 VDI statybų sektoriuje atliekant ND patikrinimus pastebėti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – UĮ) nuostatų, reglamentuojančių atsakomybę už nelegalų darbą statybose, taikymo probleminiai aspektai, dėl kurių dalis atsakingų subjektų išvengia atsakomybės, o tai mažina nelegalaus darbo prevencijos efektyvumą:

1. Vadovaujantis ANK 95 straipsnio 3 dalimi, administracinė atsakomybė už nelegalų darbą atliekant statybos darbus taikoma statytojo (užsakovo) ar jo vieno įgalioto rangovo – juridinio asmens vadovui, neįtvirtinant atsakomybės taikymo to paties juridinio asmens kitam atsakingam asmeniui. Šiuo metu nustatius atsakomybę juridinio asmens vadovui, susidaro situacija, kai juridinio asmens vadovui, siekiant tinkamai užtikrinti, kad asmenys atliktų statybos darbus turėdami skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodus, įmonė statybos objektus galėtų turėti tik netoli vadovo gyvenamosios vietos, priešingu atveju vadovas tiesiog negalės tinkamai atlikti savo pareigų. Iš esmės tokiu atveju įmonė galėtų turėti tik vieną statybos objektą, nes vadovas

negalės tinkamai kontroliuoti dviejų statybos objektų vienu metu. Be to, ANK 95 straipsnio 3 dalyje neįtvirtinus atsakomybės juridinio asmens kito atsakingo asmens atžvilgiu, yra nukrypstama nuo sisteminio ANK 95 straipsnio nuostatų aiškinimo.

2. Vadovaujantis galiojančia UĮ 56¹ straipsnio 2 dalimi, statytojas (užsakovas) ar jo vienas įgaliotas rangovas, padaręs UĮ 56¹ straipsnio 1 dalyje nurodytą pažeidimą, laikomas nelegaliai statybos darbus atlikusio asmens darbdaviu. Taigi, nepaisant atvejų, kai subrangovas pripažino, jog tarp jo ir nelegaliai dirbusio darbuotojo egzistuoja darbo santykiai, bei įdarbino nelegaliai dirbusį asmenį, VDI vis vien privalo taikyti atsakomybę statytojui (užsakovui) ir įpareigoti jį dar kartą tą patį asmenį įdarbinti bei sumokėti nelegaliai dirbusiam asmeniui sulgytą darbo užmokestį (už faktiškai dirbtą laikotarpį), ne mažesnę kaip 3 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžiai.

Nelegalaus ir nedeklaruoto darbo kontrolė krovininio kelių transporto sektoriuje

2025 m. krovininio kelių transporto sektoriuje VDI atliko 463 patikrinimus. Minėtų patikrinimų metu nustatyti 566 nelegaliai ir nedeklaruotą darbą dirbę, nedeklaruotą savarankišką veiklą vykdę bei įdarbinti nesilaikant užsieniečių įdarbinimo ir informavimo tvarkos asmenys.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2025 m. VDI krovininio kelių transporto sektoriuje nustatė 123 nelegaliai dirbusius asmenis, iš kurių 99 nelegaliai dirbę asmenys yra užsieniečiai ir tai sudaro 80% nuo visų nelegaliai dirbusių asmenų minėtame sektoriuje.

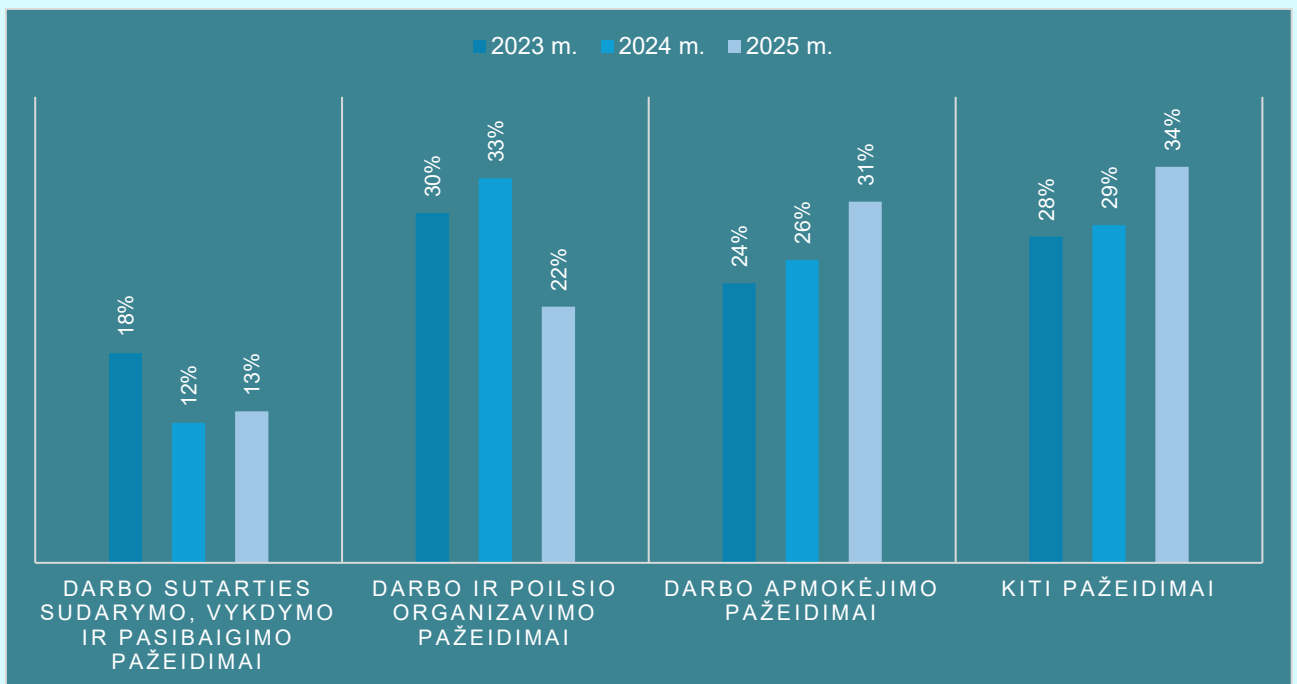
Praktikoje atliekant krovininio kelių transporto sektoriaus įmonių patikrinimus, VDI susiduria su atvejais, kai darbdaviai darbuotojams (vairuotojams) taiko nemokamas atostogas. Akcentuotina, kad teisės aktuose nustatyta neribota galimybė suteikti nemokamas atostogas skatina dalį darbdavių nedeklaruoti dalies darbuotojų darbo laiko ir užmokesčio tokiu būdu didinant neapskaitomos ekonomikos mastą. Taip pat nemokamų atostogų metu darbuotojams taikomas nedraudžiamasis laikotarpis, kurio metu darbuotojai (apdraustieji asmenys) iš darbdavių (draudėjų) negauna pajamų, nuo kurių Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme nustatyta tvarka turi būti priskaičiuotos ir privalo būti sumokėtos valstybinio socialinio draudimo įmokos, turinčios įtakos skiriant ir mokant ligos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros bei nedarbo socialinio draudimo išmokas (t. y., nedraudžiamieji laikotarpiai gali lemti, ar asmuo turės teisę į atitinkamą išmoką, asmens būtinajį stažą išmokai gauti, išmokos dydį ar jos mokėjimo trukmę).

Nedeklaruoto darbo pažeidimų nustatymas

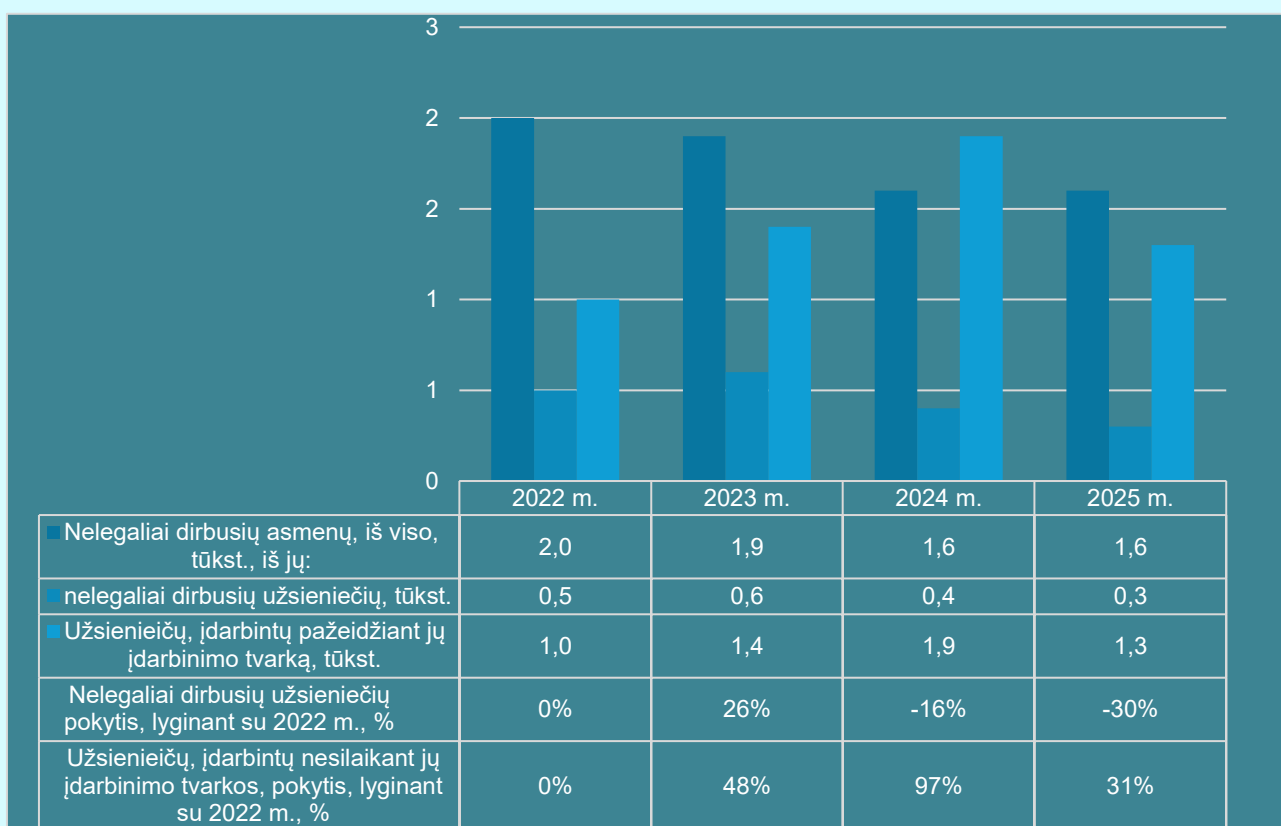
VDI, atlikdama ND patikrinimus, dėmesį skiria nedeklaruotam darbui. 2025 m. VDI nustatė 108 nedeklaruoto darbo atvejus, iš kurių 48 nedeklaruoto darbo atvejai (arba 44% nuo visų nustatytų nedeklaruoto darbo atvejų skaičiaus) nustatyti krovinio kelių transporto sektoriuje.

2025 m. VDI iš viso surašė 4 628 reikalavimus pašalinti darbo teisės ir darbuotojų saugos ir sveikatos pažeidimus, iš jų 781 reikalavimas pašalinti pažeidimus surašytas dėl darbo teisės pažeidimų.

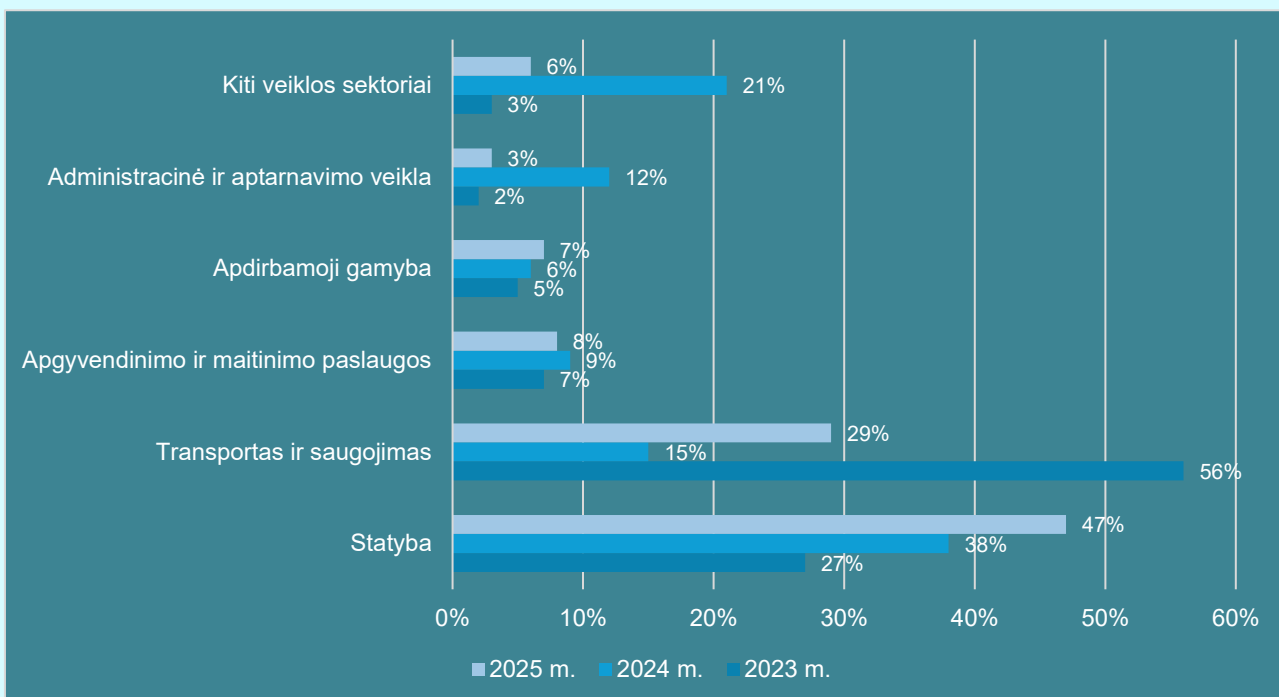
Užsieniečių (trečiųjų šalių piliečių) nelegalaus darbo kontrolė

Nors stebimas nelegaliai dirbančių užsieniečių skaičiaus mažėjimas, tačiau pastaraisiais metais išlieka padidėjęs užsieniečių, įdarbintų nesilaikant užsieniečių įdarbinimo tvarkos, skaičius. 2025 m., palyginti su 2022 m., užsieniečių, įdarbintų nesilaikant užsieniečių įdarbinimo tvarkos, skaičius padidėjo 31%.

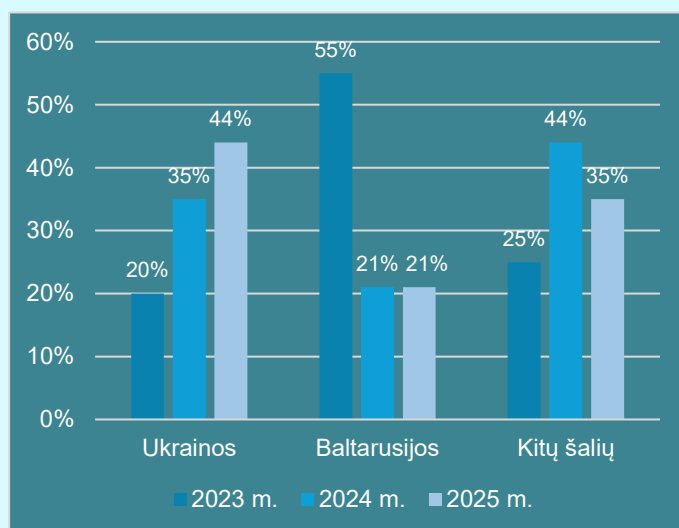
Daugiausia nelegaliai dirbusių užsieniečių 2025 m. nustatyta statybose (47%) ir krovinių kelių transporto sektoriuje (29%).

2025 m. VDI krovinių kelių transporto sektoriuje nustatė 99 nelegaliai dirbusius užsieniečius ir tai sudaro 80% nuo visų nelegaliai dirbusių asmenų minėtame sektoriuje (123 asmenys).

Didžioji dalis 2025 m. nustatytų nelegaliai dirbusių užsieniečių yra Ukrainos Respublikos piliečiai, jie sudaro 44% visų nustatytų nelegaliai dirbusių užsieniečių. 21% nustatytų nelegaliai dirbusių užsieniečių sudaro Baltarusijos Respublikos piliečiai.

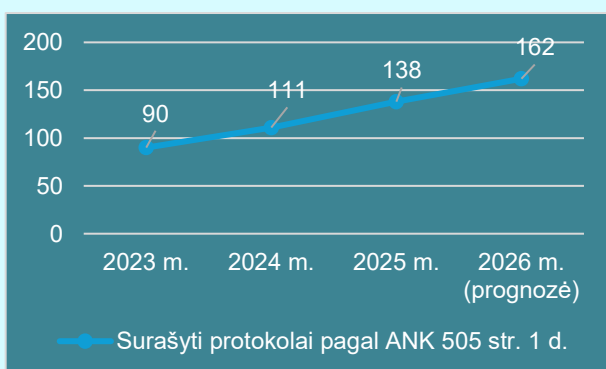
Taip pat nustatoma nelegaliai dirbusių užsieniečių iš kitų šalių, pvz., Uzbekistano, Moldovos, Tadžikistano, Indijos, Sakartvelo ir kt. 2025 m. jie bendrai sudarė 35% visų nelegaliai dirbusių užsieniečių.

Atsakomybės už VDI reikalavimų nevykdymą problema

Praktikoje susiduriama su problema, kai darbdaviai ne visada vykdo VDI inspektorių (ypatingai darbo teisės ar nelegalaus darbo srityse) reikalavimus.

Akcentuotina, jog pastaraisiais metais stebimas VDI inspektorių reikalavimų nevykdymo atvejų skaičiaus didėjimas.

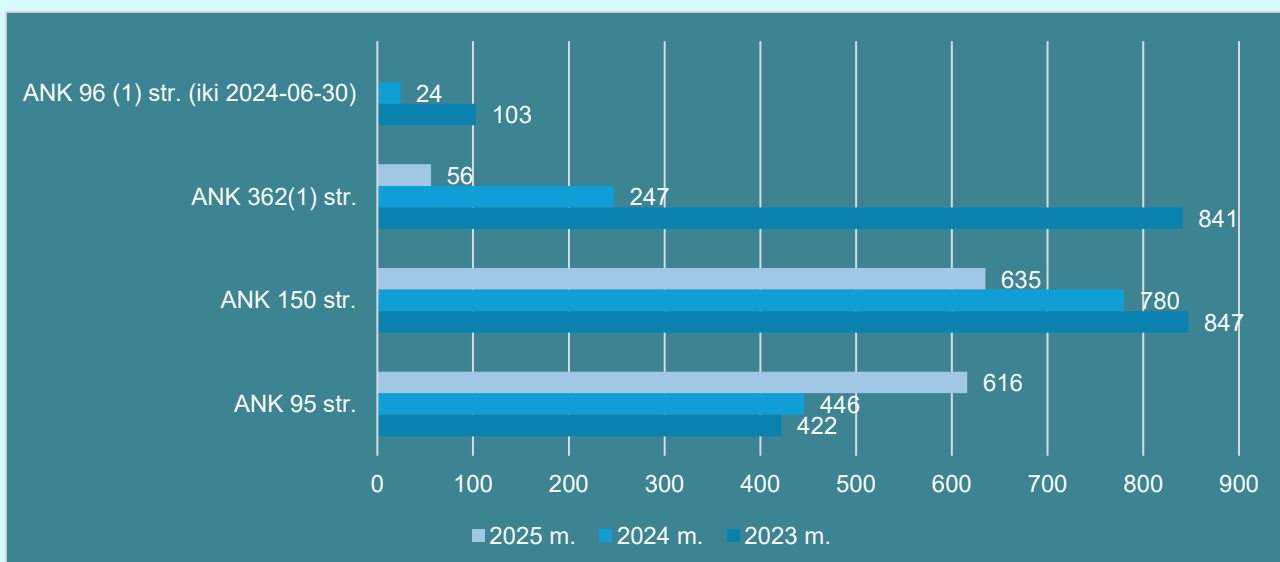
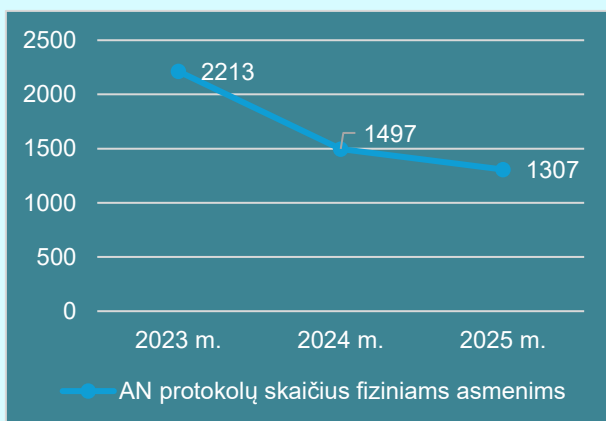

Stebima, kad daliai darbdavių mažesnę ekonominę riziką sukelia VDI inspektorių reikalavimų nevykdymas. Už minėtą pažeidimą VDI taiko ANK 505 straipsnyje įtvirtintą administracinę atsakomybę (pvz., vadovaujantis ANK 505 straipsnio 1 dalimi, VDI inspektorių teisėtų reikalavimų nevykdymas juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims užtraukia baudą nuo 390 Eur iki 1 950 Eur. Tai ypač aktualu tais atvejais, kai minėtų reikalavimų vykdymas gali lemti kitų, griežtesnių sankcijų taikymą. Pavyzdžiui, vykdant reikalavimus pateikti dokumentus, informaciją ar sudaryti sąlygas patikrinimui, gali būti nustatyti sunkesni teisės aktų pažeidimai, tokie kaip nelegalus ar nedeklaruotas darbas, už kuriuos numatytos griežtesnės sankcijos. Dėl šios priežasties dalis darbdavių sąmoningai renkasi nevykdyti VDI inspektorių reikalavimų ir nurodymų, vertindami atsakomybę pagal ANK 505 straipsnį kaip lengvesnes teises pasekmes sukeliančią ir finansiškai palankesnę alternatyvą.

Administracinių nusižengimų bylų fiziniams asmenims nagrinėjimo analizė

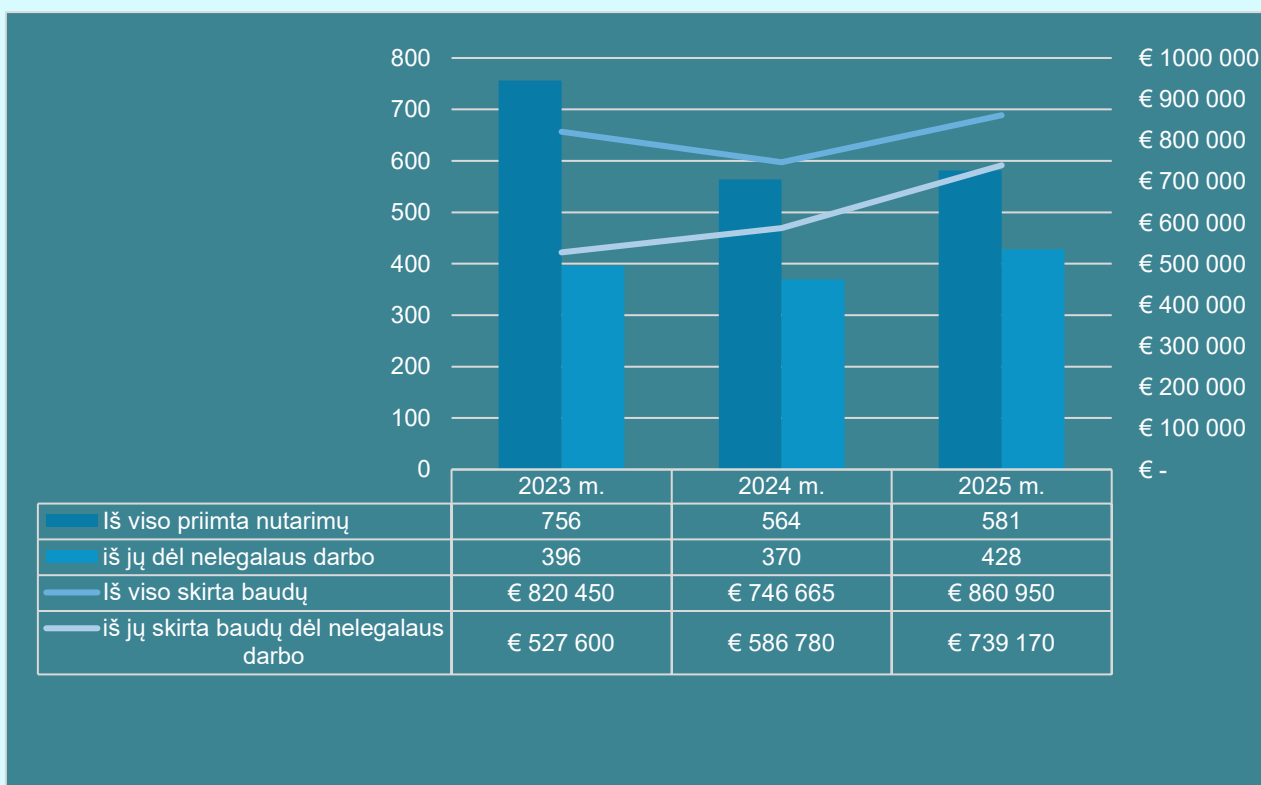
2025 m. VDI ND patikrinimų metu fiziniams asmenims įformino 1 307 administracinių nusižengimų protokolus už ANK pažeidimus. Palyginti su 2024 m. (1 497 protokolai), aukščiau minėtų protokolų skaičius sumažėjo 13%.

Pagrindinė priežastis, lėmusi sumažėjimą, susijusi su 2024-07-01 įsigaliojusiais pakeitimais, reglamentuojančiais atsakomybę už skaidriai dirbančio asmens identifikavimo reikalavimų pažeidimus pagal ANK 96¹ ir 362¹ straipsnių nuostatas.

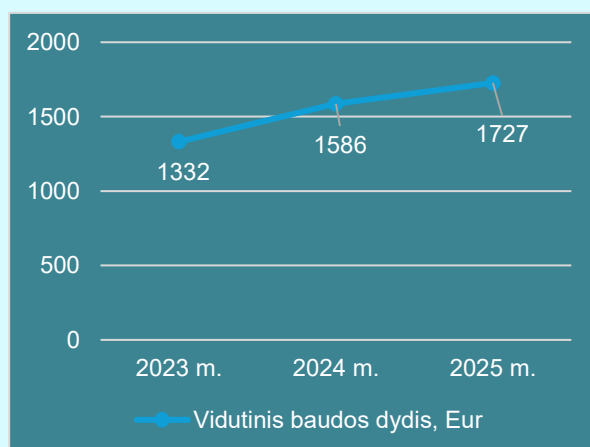

2025 m. VDI administracinių nusižengimų bylose dėl ANK 95, 150 ir 362¹ straipsniuose numatytų administracinių nusižengimų priėmė 581 nutarimą skirti baudą (be administracinių nurodymų), iš jų 428 nutarimai priimti dėl nelegalaus darbo.

Iš viso administracinių nusižengimų bylose už ANK 95, 150 ir 362¹ straipsniuose numatytus administracinius nusižengimus skirta virš 860 tūkst. Eur baudų (be administracinių nurodymų), iš jų virš 739 tūkst. Eur baudų skirta už nelegalų darbą.

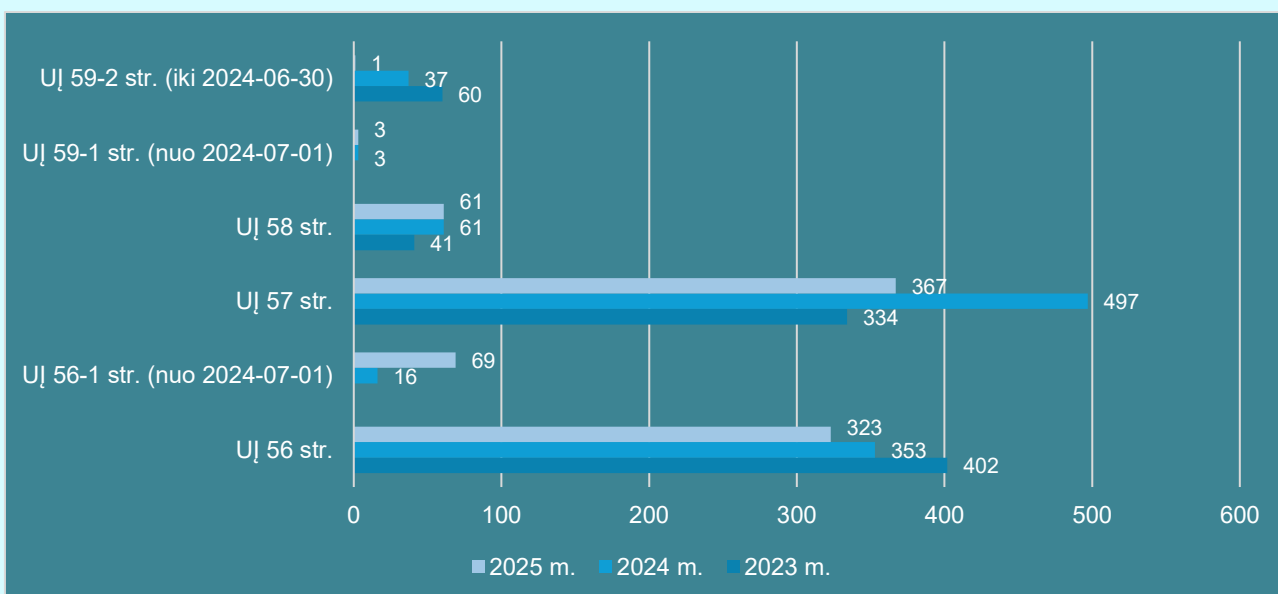
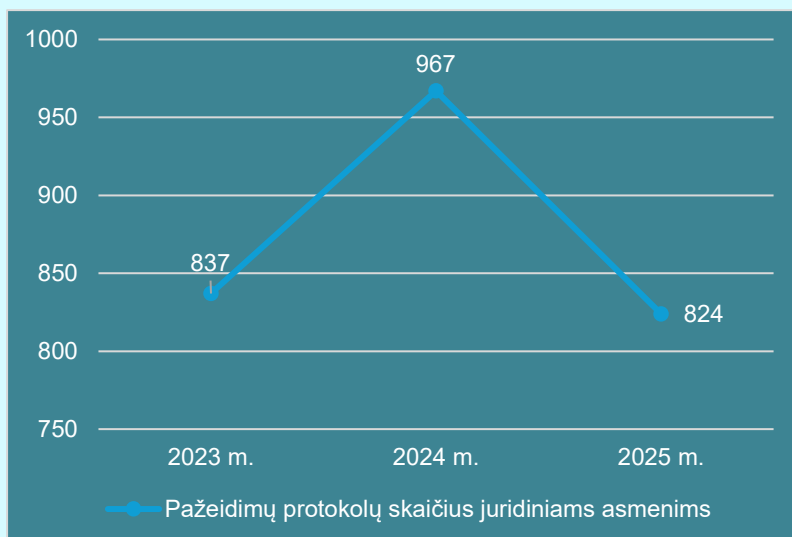

VDI skiriama ANK 95 straipsnio sankcijoje numatyta administracinė nuobauda 428 išnagrinėtose administracinių nusižengimų bylose vidutiniškai siekė 1 727 Eur. Paminėtina, kad 2025 m., palyginti su 2024 m., vidutinio baudos dydžio padidėjimą 141 Eur lėmė 2024-07-01 įsigalioję ANK 95 straipsnio pakeitimai, nustatantys didesnę sankciją už nelegalų darbą.

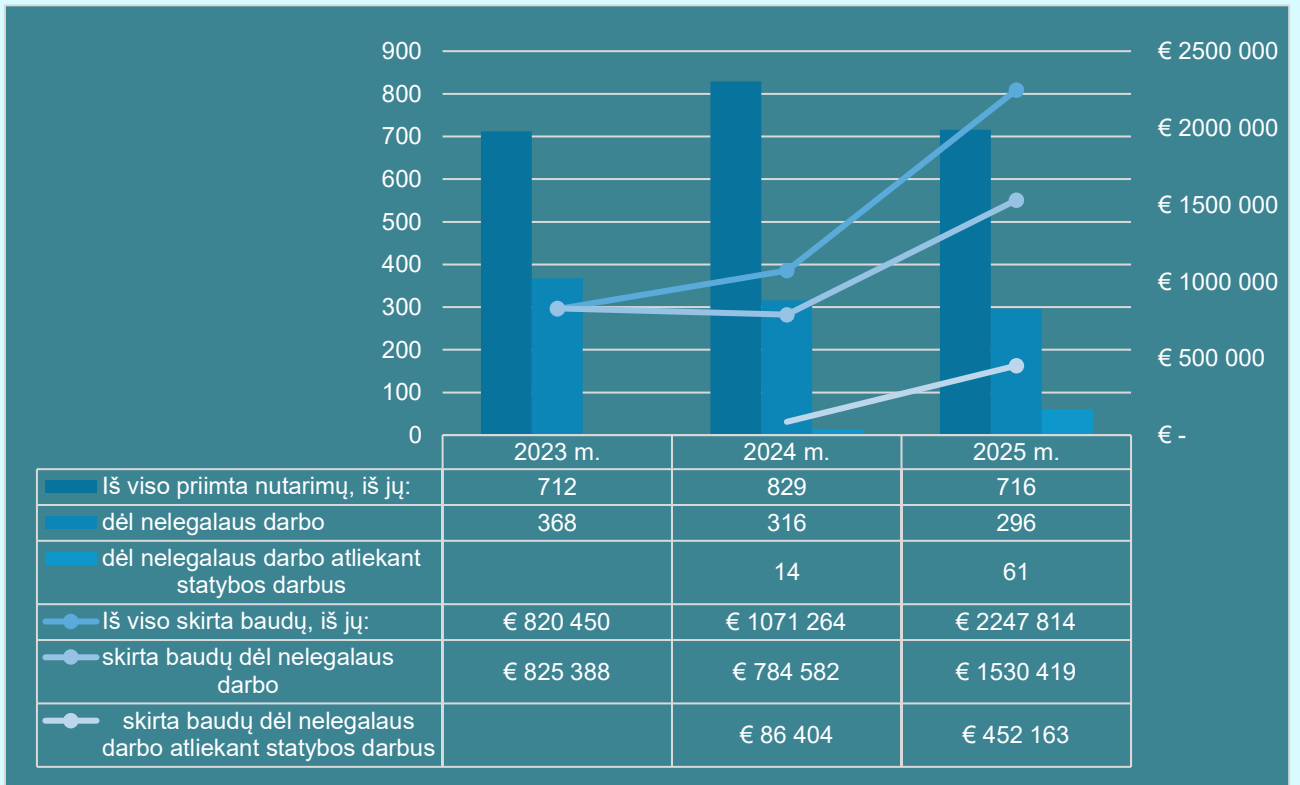
Pažeidimų bylų juridiniams asmenims analizė

2025 m. VDI ND patikrinimų metu juridiniams asmenims įformino 824 protokolus už UĮ pažeidimus (2024 m. – 967 protokolus). Palyginti su praėjusiais metais, tokių protokolų skaičius sumažėjo 15%. Pagrindinė priežastis, lėmusi sumažėjimą, susijusi su informavimo apie įdarbintus arba komandiruojamus į Lietuvą laikinai dirbti užsieniečius tvarkos pažeidimų skaičiaus sumažėjimu.

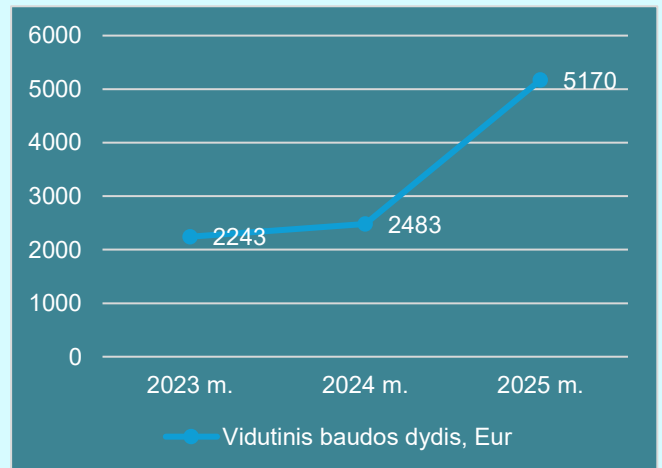

2025 m. VDI UĮ pažeidimo bylose dėl UĮ 56, 56¹, 57, 58 ir 59¹ straipsniuose numatytų pažeidimų priėmė 716 nutarimų skirti baudą, iš jų 296 nutarimai priimti dėl nelegalaus darbo (UĮ 56 straipsnis), o 61 nutarimas priimtas dėl nelegalaus darbo atliekant statybos darbus (UĮ 56¹ straipsnis). Iš viso bylose dėl UĮ 56, 56¹, 57, 58 ir 59¹ straipsniuose numatytų pažeidimų skirta virš 2 mln. 240 tūkst. Eur baudų, iš jų virš 1,5 mln. Eur baudų skirta už nelegalų darbą (UĮ 56 straipsnis) ir virš 450 tūkst. Eur skirta už nelegalų darbą atliekant statybos darbus (UĮ 56¹ straipsnis).

VDI skiriama UĮ 56 straipsnio sankcijoje numatyta bauda 296 išnagrinėtose UĮ pažeidimų bylose vidutiniškai siekė 5 170 Eur. Paminėtina, kad 2025 m., palyginti su 2024 m., vidutinio baudos dydžio padidėjimą 2 687 Eur lėmė 2024-07-01 įsigalioję UĮ 56 straipsnio pakeitimai, nustatantys didesnę sankciją už nelegalų darbą.

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo centro veikla

2025 m. Tarpinstitucinis bendradarbiavimo centras (toliau – Centras) vykdė aktyvią nelegalaus darbo kontrolės ir prevencijos veiklą transporto, statybos, apdirbamosios gamybos bei maitinimo sektoriuose, taip pat inicijavo sisteminę aviacijos bendrovių veiklos analizę bei patikrinimus. Atliktos kontrolės priemonės leido efektyviai išaiškinti nelegalaus ir nedeklaruoto darbo atvejus bei nustatyti darbo užmokesčio deklaravimo pažeidimus. Centro veiklos rezultatai užtikrino reikšmingą fiskalinę naudą valstybei: į biudžetą bei „Sodros“ fondą priskaičiuota mokesčių ir baudų suma siekia 1,35 mln. Eur.

Ataskaitiniu laikotarpiu išskirtinis dėmesys skirtas transporto sektoriui, vertinant vairuotojų iš ne Europos Sąjungos šalių kvalifikacijos kėlimo procesus. Nustatyta, kad dalis įmonių klaidingai traktuoja teisinį reguliavimą ir mokymo laiko neįtraukia į darbo laiko apskaitą, nors pagal nusistovėjusią teisminę praktiką tokio pobūdžio mokymų metu asmuo privalo būti įdarbintas ir jam turi būti mokamas nustatytas darbo užmokestis.

Vykdydamas duomenų analitikos projektus, Centras nustatė sisteminius neatitikimus tarp Valstybinei mokesčių inspekcijai deklaruojamo išmokėto ir „Sodrai“ pateikiamo priskaičiuoto darbo

užmokesčio. Įgyvendinus šį duomenų palyginimo projektą ir užtikrinus skaidrų deklaravimą, į valstybės biudžetą papildomai surinkta 1,21 mln. Eur.

2025 m. kontrolės apimtys apėmė ir aviacijos sektorių bei uždaršias akcines bendroves, kurių vadovai nepagrįstai naudojami nedarbo draudimo išmokomis. Identifikavus piktnaudžiavimo atvejus, į biudžetą jau grąžinta apie 10 tūkst. Eur, o paskirtų baudų suma viršija 13 tūkst. Eur.

2025 m. Centras aktyviai prisidėjo prie tarptautinės kovos su šešėline ekonomika, Centro atstovui tiesiogiai dalyvaujant Šiaurės ir Baltijos šalių analitinės grupės veikloje. Šis įsitraukimas sudarė sąlygas operatyviam duomenų ir metodologijų apsikeitimui, siekiant identifikuoti tarpvalstybinius nelegalaus darbo reiškinius bei rizikingų subjektų veiklos modelius. Dalyvavimas šioje ekspertinėje grupėje leido Centrai ne tik prisidėti prie bendrų regioninių analitinių projektų, bet ir efektyviau vykdyti prevencinę veiklą, identifikuojant rizikingas įmones statybos bei kituose aukštos rizikos sektoriuose, veikiančiuose Šiaurės ir Baltijos šalių regione. Bendro darbo metu analitinė grupė identifikavo ir specifinius rizikingumo balus priskyrė daugiau nei 1 300 subjektų iš Šiaurės-Baltijos šalių regiono.

Iš viso per 2025 m. organizuotus patikrinimus Centras surašė 32 administracinių nusižengimų bei Užimtumo įstatymo pažeidimų protokolus, pagal kuriuos paskirta baudų už 92 tūkst. Eur.

2025 m. vykdytas tarptautinis bendradarbiavimas

VDI, vykdydama nelegalaus ir nedeklaruoto darbo kontrolę tarpvalstybinio mastu, aktyviai naudoja ES Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI) bei dalyvauja Europos darbo institucijos (ELA) koordinuojamose veiklose. Šios priemonės sudaro galimybę keistis informacija su kitų valstybių narių institucijomis ir efektyviau nustatyti tarpvalstybinius darbo teisės pažeidimus.

2025 m. VDI per IMI 35 kartus kreipėsi į kompetentingas kitų ES valstybių narių institucijas dėl informacijos gavimo apie darbuotojų, komandiruočių į Lietuvos Respubliką, darbo sąlygas bei gavo 274 prašymus suteikti informaciją apie Lietuvoje registruotų ūkio subjektų darbuotojų komandiravimą į kitas ES valstybes nares. Šis bendradarbiavimas padeda nustatyti galimus pažeidimus, susijusius su neteisėtu darbuotojų komandiravimu, darbo užmokesčio deklaravimu ir užsieniečių įdarbinimo tvarkos nesilaikymu.

VDI taip pat dalyvavo 9 ELA remtuose tarptautiniuose patikrinimuose kitose ES valstybėse ir 5 bendruose patikrinimuose Lietuvoje. Šių patikrinimų metu nustatyti darbo teisės pažeidimai statybos ir transporto sektoriuose, kuriuose tarpvalstybinės veiklos mastas yra didžiausias.

IMI ir ELA veiklos prisideda prie veiksmingesnio tarpvalstybinio darbo teisės pažeidimų nustatymo, stiprina kontrolės efektyvumą ir turi reikšmingą prevencinį poveikį, mažinant nelegalaus darbo mastą bei užtikrinant sąžiningą konkurenciją darbo rinkoje.

2025 m. plėtotas bendradarbiavimas tarp Šiaurės-Baltijos šalių. Buvo vykdomi seminarai dėl nedeklaruoto darbo bei darbo išnaudojimo, daug dėmesio buvo skirta tarpvalstybiniams patikrinimams bei analitikų grupės įkūrimui, kuri aktyviai pradėjo savo veiklą bei ją nuspręsta tęsti ir 2026 m.

2025 m. renginiai nelegalaus darbo prevencijos srityje

2025 m. vykdytos nuoseklios nelegalaus darbo prevencijos priemonės, orientuotos į visuomenės ir darbdavių informuotumo didinimą, teisės aktų laikymosi skatinimą bei bendradarbiavimo su socialiniais partneriais stiprinimą. Per ataskaitinį laikotarpį surengta 12 informacinių renginių nelegalaus darbo prevencijos klausimais, kuriuose dalyvavo 454 asmenys. Šių renginių metu pristatyti teisinio reglamentavimo reikalavimai, dažniausiai nustatomi pažeidimai bei VDI vykdomos prevencijos priemonės.

Siekiant užtikrinti platesnę prevencinės informacijos sklaidą, VDI interneto svetainėje paskelbta 13 informacinių pranešimų apie vykdomą nelegalaus darbo kontrolę, jos rezultatus bei užsieniečių įdarbinimo teisinį reglamentavimą ir taikomus reikalavimus.

Taikant tikslines prevencines priemones, 2025 m. rizikingiausioms įmonių grupėms išsiųsti 3 prevenciniai raštai dėl laikinojo įdarbinimo įmonių veiklos reikalavimų laikymosi bei 1 prevencinis raštas dėl pareigos laiku ir tinkamai teikti 1-SD pranešimus „Sodrai“. Taip pat krovinio kelių transporto įmonėms išsiųstas informacinis raštas, kuriuo siekta stiprinti teisės aktų laikymąsi, primenant mobiliesiems kelių transporto darbuotojams taikomus reikalavimus.

Svarbus dėmesys skirtas socialinio dialogo stiprinimui. 2025 m. sausio 30 d. ir lapkričio 18 d. organizuoti susitikimai su socialiniais partneriais, kurių metu pristatyti nelegalaus darbo kontrolės ir prevencijos rezultatai, aptartos veiklos kryptys bei planuojamos priemonės. Socialiniai partneriai pakviesti aktyviai teikti pasiūlymus dėl nelegalaus darbo prevencijos ir kontrolės stiprinimo, siekiant didinti taikomų priemonių veiksmingumą ir užtikrinti geresnį teisės aktų laikymąsi.

VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS 2026 M. NUMATOMOS VYKDYTI PRIEMONĖS KOVAI SU DARBO RINKOS ŠEŠĖLIU

✓ Nelegalaus darbo patikrinimus planuojama vykdyti rizikingiausiose ekonominės veiklos srityse: statybos; krovinio kelių transporto; žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės; apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų; administracinės ir aptarnavimo veiklos; kitos aptarnavimo veiklos.

✓ Siekiant suvaržyti šešėlinės darbo rinkos plitimą, planuojama vykdyti 5 800 nelegalaus darbo kontrolės patikrinimų. Patikrinimų skaičius planuojamas mažesnis, orientuojantis į tikslingą rizikos analizę ir didesnę patikrinimų efektyvumą

✓ VDI 2026 m. kontrolę statybų sektoriuje išlaikys prioritetine. Planuojama ne mažiau nei 2 500 patikrinimų statybos sektoriuje.

2026 m. planuojama vykdyti patikrinimus:

- krovinio kelių transporto įmonėse;
- užsieniečių (trečiųjų šalių piliečių) nelegalaus darbo kontrolės srityje;
- rizikingiausiose laikinojo įdarbinimo įmonėse;
- ✓ - rizikingiausiose įmonėse, kurios komanduoja darbuotojus iš Lietuvos Respublikos, siekiant nustatyti tinkamo darbo užmokesčio mokėjimo atvejus;
- dėl įmonių pavėluotų 1-SD pranešimų teikimo, kuomet gali būti naudojamas kaip būdas neįforminti darbuotojų nustatyta tvarka, taip siekiant išvengti teisinių ir finansinių įsipareigojimų;
- dėl įmonių vadovų galimo nelegalaus darbo.

✓ 2026 m. VDI planuoja tęsti ir intensyvinti Tarpinstitucinio bendradarbiavimo centro veiklą, prioritetą teikiant kompleksiniam nelegalaus, nedeklaruoto bei priverstinio darbo užkardymui. Centro veiksmai bus tikslingai nukreipti į užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimų identifikavimą bei sistemingų piktnaudžiavimų, kuriais siekiama išvengti su darbo santykiais susijusių mokesčių bei įmokų mokėjimo, atskleidimą. Taip pat numatoma aktyviai dalyvauti bendruose ir koordinuotuose tarptautiniuose patikrinimuose, bendradarbiaujant su kitų šalių kontrolės institucijomis. Bus tęsiamas strateginės reikšmės analitinis tarptautinis projektas Šiaurės ir Baltijos šalių kontekste. Šio projekto rėmuose, pasitelkiant tarpvalstybinį duomenų apsikeitimą, bus siekiama identifikuoti rizikingus subjektus, veikiančius statybų sektoriuje, bei užtikrinti efektyvią prevenciją prieš skaidraus darbo principų pažeidimus tarptautinėje rinkoje.

Numatoma aktyviai dalyvauti Europos darbo institucijos koordinuojamose tikslinėse veiksmų akcijose statybos ir krovinio kelių transporto sektoriuose, taip pat stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, vykdant bendrus patikrinimus su kitų Europos Sąjungos valstybių darbo inspektoriais ir tikrinant įmones tiek Lietuvos Respublikoje, tiek kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse.

PAGRINDINĖS IŠVADOS

▼ 2025 m. rizikingiausiais ekonominės veiklos sektoriais, kuriuose pasireiškia nelegalus darbas ir vykdoma nedeklaruota savarankiška veikla, yra: statybos; krovinių kelių transporto; žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės; apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų; administracinės ir aptarnavimo veiklos; kitos aptarnavimo veiklos.

▼ 2025 m. rezultatai rodo, kad didėjantis kontrolės intensyvumas, sankcijų griežtinimas ir prevencinės priemonės prisideda prie nelegalaus darbo mažėjimo, tačiau transporto ir statybų sektoriuose išlieka sisteminės rizikos ir teisės aktų spragos.

▼ 2024-07-01 įsigaliojus UĮ 56 straipsnio pakeitimui bei UĮ papildžius 56¹ straipsniu, praktikoje kyla neaiškumai dėl atsakomybės taikymo asmenims už nelegalų darbą atliekant statybos darbus.

▼ Krovinių kelių transporto įmonėse stebimas didelis nelegaliai dirbančių užsieniečių skaičius, taip pat dažni nedeklaruoto darbo, nemokamų atostogų suteikimo atvejai, darbdavių piktnaudžiavimai dėl neapmokestinamų dienpinigių mokėjimo vairuotojams.

VDI SIŪLYMAI

Sankcijų už VDI inspektorių reikalavimų nevykdymą griežtinimas

Esama situacija: ANK 505 straipsnyje numatyta administracinė nuobauda už VDI inspektorių reikalavimų nevykdymą yra neproporcingai maža, palyginti su ekonomine nauda, kurią darbdavys gauna ignoruodamas pažeidimus.

Siūlymai:

- Už įtvirtinti tiesioginės juridinio asmens atsakomybės taikymą tais atvejais, kai institucijų teisėti reikalavimai nevykdomi juridinio asmens veiklos kontekste. Sankcijos dydis turi būti artimas nelegalaus darbo atvejams (nemažiau kaip 3 MMA). Tai leistų taikyti atsakomybę pačiam ūkio subjektui, kurio organizaciniai sprendimai lemia reikalavimų nevykdymą, ir sustiprintų atsakomybės neišvengiamumo principą;
- numatyti papildomą poveikio priemonę – juridinio asmens įtraukimą į nepatikimų mokesčių mokėtojų sąrašą. Tokia priemonė turėtų reikšmingą prevencinį poveikį, skatintų darbdavius savalaikiai vykdyti institucijų reikalavimus ir užkirstų kelią sisteminiam reikalavimų ignoravimui.

Nelegalaus darbo kontrolės statybų sektoriuje užtikrinimas

Esama situacija: statybų sektoriuje stebimi UĮ nuostatų, reglamentuojančių atsakomybę už nelegalų darbą statybose, taikymo probleminiai aspektai, dėl kurių dalis atsakingų subjektų išvengia atsakomybės, o tai mažina nelegalaus darbo prevencijos efektyvumą minėtame sektoriuje.

Siūlymai:

- tikslinti UĮ 56 ir 56¹ straipsnius, aiškiai reglamentuojant atsakomybės už nelegalų darbą atliekant statybos darbus taikymą statytojui (užsakovui) ar jo vienam įgaliotam rangovui;
- papildyti ANK 95 straipsnio 3 ir 4 dalyse administracinės atsakomybės traukiamų subjektų sąrašą, numatant administracinės atsakomybės už nelegalų darbą atliekant statybos darbus taikymą statytojo (užsakovo) ar jo vieno įgalioto rangovo – juridinio asmens kitam atsakingam asmeniui, t. y. ne tik minėto juridinio asmens vadovui.

Nedeklaruoto darbo kontrolės transporto sektoriuje užtikrinimas

Esama situacija: krovinio kelių transporto sektoriuje darbdaviai darbuotojams (vairuotojams) taiko nemokamas atostogas, tokiu būdu darbdaviai išvengia dalies darbuotojų darbo laiko deklaravimo, darbuotojams priklausančio darbo užmokesčio mokėjimo. Taip pat transporto sektoriuje stebimi darbdavių priimami sprendimai darbuotojams išmokėti dienpinigius už vienos dienos trukmės komandiruotes Lietuvos Respublikoje. Ypatingai dažnai minėti atvejai stebimi, kai darbuotojai dirba kilnojamojo pobūdžio arba atliekamo kelionėje, lauko sąlygomis, susijusį su važinėjimais darbu, kurie iki 2023 m. birželio 1 d. buvo papildomai kompensuojami. Minimios kompensacijos panaikintos siekiant išvengti piktnaudžiavimo, kuris neigiamai veikė darbuotojo padėtį, t. y. naudojantis kasmetinėmis atostogomis, į atostoginių skaičiavimą šios kompensacijos nebuvo traukiamos, taip pat jos nebuvo įtraukiamos naudojantis ir socialinėmis garantijomis (ligos, senatvės pensijos ir kitomis išmokomis). Darbdavių sprendimai išmokėti darbuotojams dienpinigius už 1 dienos komandiruotes Lietuvos Respublikos teritorijoje didina neapskaitomos ekonomikos mastą.

Siūlymai:

- tikslinti Vyriausybės nutarimu patvirtintus Darbo ir poilsio laiko ypatumus kelių transporto įmonėse ribojant galimybę krovinio kelių transporto sektoriaus vairuotojams naudotis nemokamomis atostogomis;
- tikslinti komandiruočių Lietuvos Respublikos teritorijoje metu komandiruočių kompensacijomis laikomus dienpinigius, įtvirtinant, kad dienpinigiai prilyginami komandiruočių kompensacijoms tik tais atvejais, kai darbuotojo komandiruotė Lietuvoje trunka ilgiau nei vieną darbo dieną (pamainą).

Trečiųjų šalių piliečių nelegalaus darbo kontrolės užtikrinimas

Esama situacija: augant trečiųjų šalių piliečių, komandiruojamų iš kitų valstybių, taip pat trečiųjų šalių piliečių, dirbančių pagal laikinojo darbo sutartis, skaičiui, atsiranda aukšta rizika, kad Lietuvos Respublikos priimančiosios įmonės arba Lietuvos Respublikoje veikiančios laikinojo darbo naudotojai priims dirbti kitose valstybėse nelegaliai įdarbintus trečiųjų šalių piliečius.

Siūlymai:

- tikslinti UĮ 56 straipsnio 6 dalį, numatant, jog rangovas arba priimančioji Lietuvos įmonė, gali užsieniečiui leisti pradėti dirbti tik gavusi visus UĮ 56 straipsnio 6 dalyje išvardytus dokumentus. Tai leistų užtikrinti, kad pas Lietuvos Respublikoje veikiančius rangovus ar priimančiosiose įmonėse dirbtų tik teisėtai įdarbinti trečiųjų šalių piliečiai;
- tikslinti UĮ 56 straipsnio 6 ir 7 dalis, numatant pareigą laikinojo darbo naudotojams tikrinti užsieniečių įdarbinimo dokumentus. Tai leistų mažinti nelegalaus darbo riziką pas laikinojo darbo naudotojus.

